

STANJE JE MNOGO RESNEJŠE, KOT SI MISLIMO

ONESNAŽENOST JEZER V TNP

IGOR MAHER

O stanju jezer v Triglavskem narodnem parku (TNP) je Planinski vestnik na začetku leta že poročal (PV 92: 24, 1992), sedaj pa lahko tedanje ugotovitve dopolnimo z rezultati novejših raziskav, ki na žalost niso ravno navdušujoči.

Raziskovalci Inštituta za biologijo iz Ljubljane so v okviru programa limnološke postaje Bled v letu 1991 začeli sistematično spremljati stanje jezerskih voda v TNP. Tako so poleg Blejskega in Bohinjskega jezera, ki ju podrobno preučujejo že dalj časa, njihovo pozornost pritegnila tudi majhna visokogorska jezera, za katera bi le težko verjeli, da so onesnažena. Na žalost je resnica drugačna.

Lani septembra so izvedli tako imenovani presejalni pregled 11 jezer oziroma stalnih mlak v TNP. V okviru tega pregleda so opravili fizikalne, kemijske in biološke analize. Merili so temperaturo, pH, upornost, prevodnost in trdoto vode, vsebnost kisika, sulfata, silicija, nitrata, fosfata, kemijsko potrebo po kisiku (KPK), količino klorofila ter ugotavljali vrstno sestavo rastlinstva in živalstva v jezerih.

Jezero pod Vršacem, Rjavo jezero in Mlaka pod Vršaki so glede na rezultate opravljenih analiz uvrstili med ultraoligotrofna jezera, torej brez znakov onesnaženja. Med še vedno oligo-

trofna, vendar že ogrožena jezera prištevajo Zeleno jezero, Veliko jezero (Ledvica) in Dupeljsko jezero. V njih so zaznali povišane koncentracije nekaterih snovi, predvsem nitrata in fosforja. Močilec, Dvojno jezero in Črno jezero so že močno ogrožena oligotrofna jezera z močno povišanimi koncentracijami nitrata in visoko KPK. Prosojnost vode je zaradi povečane količine alg zmanjšana.

V najslabšem stanju pa sta Krnsko jezero in jezero na Planini pri Jezeru. Tu so ugotovili visoke vsebnosti fosfata (koncentracija na globini 10 metrov je celo višja od izmerjenih v Blejskem jezeru), prosojnost vode je zaradi razvoja alg zmanjšana, tudi visoka koncentracija klorofila kaže na pospešen razvoj alg, v spodnjih jezerskih plasteh vlada pomanjkanje kisika. V obeh jezerih prevladujejo vrste alg, ki so značilne za močnejše onesnažena jezera in lahko v ugodnih pogojih celo povzročijo cvetenje. Večjo organsko onesnaženost pa nakazuje tudi prisotnost pijavk.

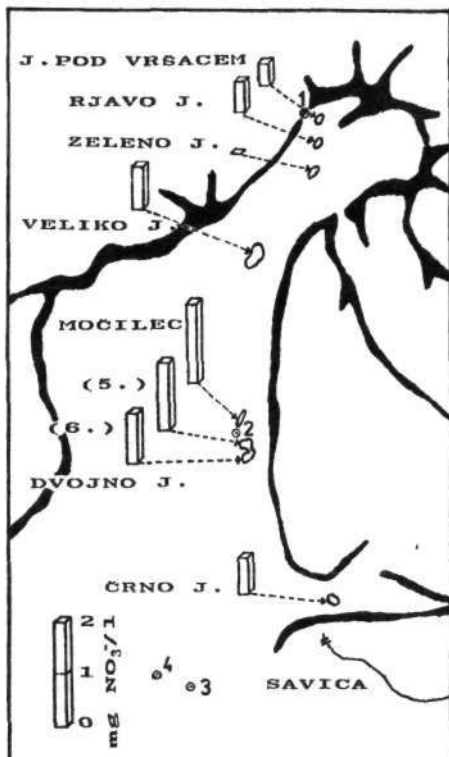
Seveda se je primerno vprašati, kakšna je vloga gornišstva pri tem slabšanju stanja naših visokogorskih jezer. Če smo še pred časom menili, da je zanemarljiva, je danes na podlagi vseh dejstev postalo jasno, da se bomo morali nehati slepiti.

Začnimo z najbolj obremenjenim jezerom. Jezero na Planini pri Jezeru spada v kategorijo eutrofnih jezer, torej močno obremenjenih s hranilnimi snovmi. Vendar za to ne moremo kriviti samo velike planinske postojanke ob

Idilika nekdanih časov: Dolina triglavskega jezera s staro, manjšo planinsko kočjo

Foto: Igor Maher

KONCENTRACIJE NIIBATA V
TRIGLAVSKIH JEZERIH

- 1 kofia na Prehodavcih
- 2 koCa Etri Triglavskih Jezerih
- 3 clom na Komni
- 4 koCa pod Bogatinom

jezeru, ker je iz starih podatkov iz začetka stoletja razvidno, da je bila količina alg že tedaj velika. Ob jezeru oziroma nad njim je namreč planina, paša goveje živine pa povzroča močan dotok hranilnih snovi v jezero.

V Krnskem in Dvojnem jezeru pa ima proces eutrofizacije krajšo zgodovino in je v največji meri posledica sodobnih človekovih prostočasnih aktivnosti. V primeru Krnskega jezera moramo sicer vsaj delno upoštevati vpliv paše, večji pa je vpliv vse večjega števila kopalcev, ki si v vročih poletnih mesecih ob izgubi »južnih morij« vse bolj utirajo pot tudi do našega največjega visokogorskega jezera. Zaradi razmeroma enostavnega dostopa je tako tudi privlačen cilj turistov iz Bovca. Ekološke zmogljivosti jezera in okolice so očitno premajhne za zadovoljevanje tolikšnih potreb kopalcev in verjetno bo pred naslednjo poletno (kopalno) sezono potrebno marsikaj ukreniti za izboljšanje stanja, predvsem s pravočasnim informiranjem, kar naj bi opravili bovški turistični delavci.

Pri slabšanju stanja v Dvojnem jezeru pa ne

moremo iskati izgovorov v paši, kajti te zaradi dolgotrajne zaščite na območju Triglavskih jezer že dolgo ni več. Koča pri Triglavskih jezerih (PD Ljubljana-Matica) je tako glavni krivec slabšanja kakovosti jezerskih voda. Nerazumljivo je, da v času, ko se tako imenovana ekološka (boljši izraz je okoljevarstvena) sanacija planinskih postojank vse bolj uveljavlja, omenjeno planinsko društvo ne spregleda svoje krivde in ni pripravljeno stopiti na pot, ki vodi v prijaznejši odnos do okolja. V koči še vedno perejo perilo, namesto da bi to opravili v dolini, čiščenje odpadnih voda ni urejeno, poleg tega tudi ni čutiti pretiranega navdušenja nad uvajanjem spalnih vreč oziroma rjuh, ki bi jih obiskovalci prinesli s seboj ali kupili v koči. S tem bi se seveda zmanjšala količina v koči opranega perila in s tem tudi obremenjevanje jezera. Inštitut za biologijo je nadaljeval raziskave jezer v TNP tudi letos. Rezultati analize voda in življenja v jezerih bodo kmalu znani, vendar ob vse večjem obisku gora v tej sezoni verjetno ne bodo razveseljivi.

Očitno je minil čas, ko smo verjeli, da je naše visokogorje oaza čistosti in neoskrunjenosti. Vse številnejši nasprotni dokazi morajo tudi nam gornikom pravočasno odpreti oči, da se po najboljših močeh prilagodimo zahtevam današnjega časa.

GORE IZ KNJIGE

Včasih so govorili o londonski megli in o mrtvi reki Temzi, ki teče skozi prestolnico Velike Britanije: industrializacija je prinesla umazan kruh, ker je bilo treba samo delati in služiti - za vsako ceno. Potem so lam delo postavili na višjo stopnjo, začeli paziti, kako proizvajajo - in v Londonu spet pogosto tudi jeseni in pozimi sije sonce in v Temzi spet plavajo ribe.

V Alpah je bilo zelo podobno: planine in gorska pobočja so spreminjali v velikanska smučišča, ob katerih so postavljali velike sisteme žičnic in prave nižinske hotele z vsem udobjem, kakršnega premorejo sorodne hiše z več zvezdicami. »Modne« gore so bile žrtvovane množicam nedeljskih izletnikov, ki so hoteli »iti v gore« - tudi zato, da so pokazali planinsko garderobo. Vsak je tam hodil, kot je hotel, najbolj pravi planinci so smeti odlagali pod skale, tako da je izpod skoraj vsake kaj gledalo. - Pri nas smo bili na srečo prerevni, da bi postavljali velike žičniške sisteme (pa še naše gore niso primerne zanje) in zidali visoke hotele, čeprav smo takšne zamisli dokazano imeli in lahko o nekaterih beremo tudi v starih, dobrih Planinskih vestnikih. Tako smo imeli samo svoje »modne« gore in smo okoli njih delali svoje bližnjice, pridno trgali rože (okoli Planike pod Triglavom je bilo takrat še vse belo planik) in pustili v tamkajšnjem svetu vse, česar nismo več potrebovali.